

Výťah niektorých častí z upovedomenia ochrankyne verejných práv z roku 19.12.2014 týkajúcich sa problematiky pri prijímaní detí na predprimárne vzdelávania do materských škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mestskej časti Bratislava-Petržalka pre školský rok 2013/2014

Na základe častých podnetov poslancov Miestneho zastupiteľstva mestskej časti Bratislava-Petržalka a zákonných zástupcov detí ohľadne prijímania detí na predprimárne vzdelávanie do materských škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mestskej časti Bratislava-Petržalka zverejňujeme výťah z upovedomenia verejnej ochrankyne práv JUDr. Jany Dubovcovej k tejto problematike.

Podnet podala Martina Erdélyiová Gancárová, bytom Mamateyova 13, 851 04 Bratislava (ďalej len „podávateľka“)

V podnete podávateľka namietala diskriminačné podmienky na prijatie detí do materských škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti mestskej časti Bratislava-Petržalka, pričom namietala, že sú prednostne prijímané deti oboch pracujúcich rodičov, čo znevýhodňuje dieťa, ktorého rodič je na materskej alebo rodičovskej dovolenke s mladším súrodencom.

Ďalším problémom, ktorý namietala je aj skutočnosť, že proti rozhodnutiu o prijatí resp. neprijatí dieťaťa do materskej školy sa nedá odvolať.

Preskúmaním podnetu boli zistené nasledovné skutočnosti:

Mestská časť Bratislava-Petržalka zverejnila podmienky prijímania detí do materských škôl v jej zriaďovateľskej pôsobnosti pre školský rok 2013/2014, ktoré okrem iného obsahovali nasledujúce ustanovenia:

V prípade zvýšeného záujmu o prijatie detí do materskej školy v zriaďovateľskej pôsobnosti mestskej časti sa budú na základe žiadosti zákonných zástupcov detí prednostne prijímať deti, ktorých obaja zákonní zástupcovia majú trvalé bydlisko v mestskej časti a budú spĺňať tieto podmienky:

- a) deti s odloženou povinnou školskou dochádzkou,
- b) 5-6 ročné deti, ktoré majú v nasledujúcom školskom roku plniť povinnú školskú dochádzku,
- c) 3-ročné deti, ktoré dovŕšia vek 3 roky do 31.08.2013 a staršie deti,
- d) deti oboch zamestnaných zákonných zástupcov, ktoré spĺňajú podmienky uvedené pod písmenami a) až c),
- e) deti z rodín vo vážnych situáciách,
- f) súrodenci už umiestnených detí v materskej škole, ktoré spĺňajú uvedené pod písmenami a) až c),
- g) v prípade, že budú umiestnené všetky deti s trvalým pobytom v mestskej časti, budú môcť byť prijaté deti zákonných zástupcov s prechodným pobytom v mestskej časti.

Podľa ustanovenia § 3 ods. 2 vyhlášky č. 306/2008 Z. z. o materskej škole v znení vyhlášky č. 308/2009 Z. z. sa prijímajú deti priebežne alebo pre nasledujúci školský rok. Miesto a termín podávania žiadosti pre nasledujúci školský rok zverejní riaditeľ materskej školy po dohode so zriaďovateľom na budove materskej školy a inom verejne dostupnom mieste spravidla od 15. februára do 15. marca. Riaditeľ spolu s miestom a termínom zverejní aj podmienky prijímania detí do materskej školy. **Prednostne sa prijímajú deti, ktoré dovŕšili piaty rok veku, deti s odloženou povinnou školskou dochádzkou a deti s dodatočne odloženou povinnou školskou dochádzkou.**

Ostatné podmienky prijímania detí určí riaditeľ a po prerokovaní s pedagogickou radou školy zverejní na viditeľnom mieste.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že riaditeľ materskej školy si môže určiť ďalšie podmienky prijímania detí do materskej školy okrem tých, ktoré ustanovuje školský zákon. **Podmienky, ktoré si takto môže riaditeľ materskej školy určiť, však nemôžu byť v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi.**

- Podľa ustanovenia č. 2 Dodatkového protokolu k dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, nikomu sa nesmie odoprieť právo na vzdelanie.
- Aj podľa ustanovenia č. 33 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd každý má právo na vzdelanie.

Na uvedené nadväzuje aj naša platná legislatíva: **Ústava Slovenskej republiky v čl. 42 ods. 1 garantuje každému právo na vzdelanie.**

Tak ako uviedol minister školstva vo svojom písomnom stanovisku: „Vo vzťahu k materským školám, pri prijímaní detí neplatia školské obvody (ako ich poznáme pri základných školách) a **prijatie dieťaťa nemožno explicitne viazať na trvalý pobyt v danej obci**, v ktorej sa nachádza predmetná materská škola, pretože v súlade s § 3 písm. c) zákona č. 245/2008 Z. z. a 144 ods. 1 písm. a) zákona č. 245/2008 Z. z. **majú všetky deti, bez ohľadu na ich trvalý pobyt a vek rovnaké právo na rovnoprávny prístup ku vzdelávaniu v školách podľa zákona č. 245/2008 Z. z.**“

Z vyššie uvedeného vyplýva, že obec je povinná zabezpečiť pre všetky deti rovnaký prístup k vzdelávaniu v materských školách.

Každé dieťa má právo na rovnoprávny prístup k vzdelaniu. Obmedzovať prístup k vzdelávaniu dieťaťa na základe trvalého bydliska jeho zákonných zástupcov **môže teda predstavovať nerovnaké zaobchádzanie s určitou skupinou detí na základe iného postavenia, ktorým je trvalý pobyt ich rodičov.**

Okrem toho je potrebné uviesť, že vydaním takéhoto pokynu mestská časť **prekročila svoju pôsobnosť, keďže podmienky na prijatie dieťaťa do materskej školy určuje podľa § 3 ods. 2 vyhlášky č. 306/2008 Z. z. o materskej škole riaditeľ školy a nie zriaďovateľ. Nepovažujeme preto za vhodné, aby mestská časť vydávala pokyny k prijímaniu detí do materskej školy.**

Z vyššie uvedeného vyplýva, že **pokyn mestskej časti, na základe ktorého majú byť pri prijímaní detí do materských škôl uprednostnené deti, ktorých zákonní zástupcovia majú trvalý pobyt v mestskej časti, nie je oprávnený, nie je ani primeraný a nevyhnutný na riešenie nedostatku miest v materských školách a preto predstavuje nepriamu diskrimináciu tej skupiny detí, ktorých rodičia nemajú v mestskej časti trvalý pobyt.**

Táto požiadavka znevýhodňuje tiež deti z rodín, ktoré sa sťahujú za prácou do miest, **kde žijú v podnájme**, ale aj napr. **deti cudzincov**, keďže podľa ustanovenia § 146 ods. 2 školského zákona deťom cudzincov s povoleným pobytom na území Slovenskej republiky a deťom žiadateľov o udelenie azylu a Slovákov žijúcich v zahraničí **sa poskytuje výchova a vzdelávanie, ubytovanie a stravovanie v školách podľa tohto zákona za tých istých podmienok ako občanom Slovenskej republiky.**

Podmienkou trvalého pobytu dieťaťa v mestskej časti znevýhodňuje jednu skupinu detí pred ostatnými, čo sťažuje prístup detí k predprimárnemu vzdelávaniu. Z tohto dôvodu považujeme túto podmienku za neprijateľnú, pretože v dôsledku jej aplikácie môže dochádzať k diskriminácii detí na základe iného postavenia, a to ich trvalého pobytu.

Ďalšia námietka podávateľky: „Kritéria pre prijímanie detí do materských škôl v mestskej časti Petržalka sú diskriminačné. Prednostne sú prijímané **deti oboch pracujúcich rodičov**, čím sú zo vzdelávania vylúčené deti s mladším súrodencom. Tieto deti majú rovnaké právo na predprimárne vzdelávanie ako deti pracujúcich rodičov. Vytvoril sa tým stav, že niektoré rodiny nemajú šancu využívať službu, ktorá sa platí aj z daní.“ **Podmienka, ktorá**

uprednostňuje deti oboch zamestnaných zákonných zástupcov sa netýka samotného dieťaťa, ako subjektu práva na predprimárne vzdelanie, ale týka sa jeho rodičov. Dieťa je tak fakticky znevýhodnené. Toto kritérium predpokladá, že rodič ktorý nepracuje sa môže o dieťa postarať doma.

Za diskrimináciu sa považuje podľa ustanovenia § 2a ods. 11 písm. a) antidiskriminačného zákona aj diskriminácia z dôvodu materstva.

Kritérium zamestnanosti zákonných zástupcov teda neposudzuje individuálne potreby dieťaťa, naopak obmedzuje jeho prístup k predprimárnemu vzdelávaniu na základe skutočností, ktoré nesúvisia s dieťaťom. Dieťa je tak znevýhodnené kvôli skutočnosti, ktorá nastala na strane rodičov (nezamestnanosť, materstvo). Obe varianty uvedeného kritéria sú v rozpore so zásadou rovnakého zaobchádzania a zákazu diskriminácie a preto ich považujem za neprijateľné.

V podnete podávateľka namietala aj skutočnosť, že podľa vyjadrenia mestskej časti sú rozhodnutia o prijatí (neprijatí) definitívne a nedá sa proti nim odvolať.

Stanovisko ministerstva školstva:

Na rozhodnutie riaditeľov materských škôl vo veciach uvedených v § 5 ods. 14 zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa nevzťahuje zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov, no i napriek tomu, že žiadnym právnym predpisom nie sú určené náležitosti rozhodnutia riaditeľov materských škôl zriadených obcou, ani špeciálnych materských škôl zriadených okresným úradom v sídle kraja, každý zákonný zástupca má i napriek tomu možnosť požiadať riaditeľa materskej školy zriadenej obcou, ako aj riaditeľa špeciálnej materskej školy zriadenej okresným úradom v sídle kraja o prehodnotenie jeho rozhodnutia o neprijatí dieťaťa do materskej školy. Nejde ale o proces odvolania sa proti rozhodnutiu, ako ho poznáme v prípade, keď sa postupuje podľa všeobecného predpisu o správnom konaní, ale o proces prehodnotenia situácie spojenej s prijímaním detí do materskej školy a s prípadným uvoľnením kapacity napr. z dôvodu, že zákonný zástupca nejakého dieťaťa, ktoré bolo prijaté do materskej školy, medzičasom oznámi napr. že dieťa nastúpi do inej materskej školy.